

કોઠારીપોઢના ચિન્તામણિ પાર્શ્વનાથનું સ્તવન

સં. ડો. રસીલા કડિયા

પ્રતપરિચય :

પ્રત સંખ્યા = ૧

માપ = ૧૧.૫ સે.મિ. x ૨૩ સે.મિ.

પંક્તિ સંખ્યા = ૨૧

અક્ષર સંખ્યા = ૨૦

સ્થિતિ = ઉત્તમ

આજુબાજુ હાંસિયા માટેની જરા પળ જગ્યા છોડેલી નથી, કે હાંસિયાલીટી દોરેલી નથી. લખાણ અહીં ઉપરથી નીચે તરફનું ઊંચું છે. પ્રારંભે ખલે મીંડું કરેલ નથી પળ સ્તવન શરૂ કરતાં પહેલાં વચ્ચોવચ્ચ ઉપરના ભાગે શ્રી લખેલ છે. છેલ્લી-આઠમી કડીમાં અક્ષરો ઘણા જ મોટાં અને છૂટાં છે. બીજા કોઈના હાથે એ કડી લખાઈ હોય તેમ લાગે છે. અક્ષરો બાકીના મધ્યમ કદના છે. કડીને અંતે સંખ્યા પહેલાં અને પછી જગ્યા છોડેલી છે પળ દંડ કર્યા નથી લખાણ છેકછાકવાળું છે.

પ્રસ્તુત સ્તવન રાજનગર (અમદાવાદ) મધ્યે ઝવેરીવાડ વિસ્તારમાં આવેલ શ્રીચિન્તામણિ પાર્શ્વનાથના જિનાલય વિશે એક ઐતિહાસિક માહિતી આપે છે. શેઠ નથમલ શાહે સંવત ૧૮૪૫માં માઘ વદ ૪ને ગુરુવારના રોજ શ્રીપાર્શ્વનાથને તચ્છે બેસાર્યા હતા અર્થાત્ પ્રતિષ્ઠા થઈ હતી. આ પછી સંવત ૧૮૮૮માં નથમલ શેઠના નાનાભાઈ વચ્છતચંદના પુત્રે જીર્ણોદ્ધાર કરાવેલ છે.

‘રાજનગરના જિનાલયો’ (આ.ક. પેઢી પ્રકાશિત) પુસ્તકમાં પળ શેઠ નથુશાએ દેરાસર બંધાવ્યાનો ઉલ્લેખ છે, પળ સાલ આપી નથી. વઢી, શાંતિનાથના (બાજુના) દેરાસરની ખીંત પરનો લેખને આધારે સં. ૧૮૭૨માં શેઠ ઇચ્છાચંદ વચ્છતચંદ તથા શેઠાણી ઝવેરબાઈએ પ્રતિષ્ઠા કરાવ્યાનો ઉલ્લેખ છે. વઢી આ પુસ્તકમાં (પૃ.૧૦૭) પર ‘અમદાવાદના ઇતિહાસ’માંથી લીધેલી નોંધ પ્રમાણે નગરશેઠ શાંતિદાસ ઝવેરીના દેરાસરમાંની શામઢી નાની ચિન્તામણિ પાર્શ્વનાથની મૂર્તિને ઝવેરીવાડમાં સુરજમલના દહેરામાં પધરાવેલ હતી. પ્રસ્તુત પ્રતિષ્ઠિત

થયેલી મૂર્તિ તે આ જ હોય એમ માની શકાય તેમ છે. સ્તવનમાં લિખિત સાલ તેમજ શિલાલેખમાં નિર્દેશિત સાલ જુદાં પડે છે તે એક કોયડો છે. જો કે, આવો જ કોયડો અમને વાઘણપોઢમાંના શ્રીઅજિતનાથના ખીંત પરના બે લેખમાં જુદી સંવત મઢતાં થયો હતો !

વઢી, આ સ્તવન બાબતે એક બીજી વાત નોંધનીય છે. આજના સમયમાં સવિશેષ પોઢોની ભૂગોઢ બદલાતી રહે છે ત્યારે આ નોંધ કરવી હું જરૂરી સમજું છું અને તે છે પોઢના નામ બાબતે. આજે આ જિનાલય વાઘણપોઢમાં આવેલું ગણાય અને વિસ્તાર ઝવેરીવાડ ગણાય. કોઠારીપોઢ તરીકે હવે આ પોઢ કે વિસ્તાર જાણીતાં નથી રહ્યા. પ્રાચીન સંઘવર્ણનો વાંચતાં કોઠારીપોઢનું નામ જોવા મઢે છે. એ જમાનામાં સંઘ સરસપુર ઉતરતો. ત્યાંથી સૌ પહેલાં ઢર્શનાર્થે કોઠારીપોઢમાં આવતો. ત્યારે ત્યાં ઢર્મશાઢ્ઢા-ભોજનશાઢ્ઢા હોવા જોઈએ. એ કોઠારીપોઢ તે આજનો ઝવેરીવાડનો વિસ્તાર. વઢી, આ લખનાર પોતે ઝવેરીવાડમાં આંબલીપોઢમાં રહીને મોટી થઈ છે. વાંચતાં શીખ્યા પછી, એના ઘરની બારીમાંથી સામે ઢેખાતા ઢરવાજા પરનું 'કોઠારીપોઢ' નામક લખાણ ઉકેલ્યું હોવાનું યાઢ છે. એ બોર્ડ સંભવનાથની ખડકીની બહાર, આમલીપોઢના સાધુઓના ઉપાશ્રય પાસેના ઢરવાજા પર હતું. આ જ નામનું બીજું બોર્ડ પરબડી પાસે, હેમચંઢ ચકલીના ઢહેલાની બહાર પણ મેં જોયું છે. આજે તે બોર્ડ પરબડી ઉપર છે. વાઘણપોઢની અંઢરનો વિસ્તાર પણ કેટલાક કોઠારીપોઢથી જ ઓઢ્ઢખતા. પછીથી વપરાશમાં ઝવેરીવાડ જ પ્રચલિત થતું ગયેલું. આજે તો એ ઢરવાજો નથી કે નથી બોર્ડ. ઝવેરીવાડ એ નિશાપોઢથી મહાવીરસ્વામિના (વાઘણપોઢના) ઢેરાસર સુધી, સંભવનાથની ખડકી સુધી, તો બીજી બાજુ પટણીની ખડકીનો બહારનો તથા ગોસાંઈનું મંઢિર જતાં પહેલાં આવતા ઢરવાજા સુધીનો ભાગ ઈ.સ. ૧૧૪૫માં કોઠારીપોઢ તરીકે ઓઢ્ઢખાતો હતો. સંભવનાથની ખડકીની બીજી બાજુ નીકઢો એટલે એ ચૌમુખજીની ખડકીથી ઓઢ્ઢખાતો વિસ્તાર આવે.

આમ, પ્રસ્તુત સ્તવન શ્રીચિન્તામણી પાર્શ્વનાથ જિનાલયની સં. ૧૮૪૫માં થયેલી શેઠ નથમલશાના હસ્તેની પ્રતિષ્ઠા બાબતે તથા સં. ૧૮૮૮ માં થયેલા શેઠ વખતચંઢપુત્ર (ઇચ્છાચંઢ)ના હસ્તે થએલ જીર્ણોઢ્ઢાર બાબતે મહત્ત્વની વિગતો

पूरी पाडे छे. वळी, झवेरीवाडमां कोठारीपोळ नाम बोलातुं लुप्त थतुं जाय छे त्यारे ते नाम पण विशेष अगत्यनुं बने छे.

॥ देशी ॥ सामलियाजी ॥

चालो चालो चंतामण पास रे, मारुं मनडुं थयुं उलास रे.

पुरे माहरा मनडानी आस रे, हुं तो चरण कमलनो दास रे

सामलियाजी ॥१॥

प्रभु बेठा कोठारि पोले रे, जाचक बिरदावली बोले रे

गोरी गावे मलि टोले रे, माहरा जिनजिनी नहि कोई तोले रे सा० ॥२॥

संवत अढार पीसताले रे, माघ वदि केरी चोथ गुरुवारे रे

प्रभु तखत बेसार्या ताहरे रे, सेठ नथमल साह उदारे रे सा. ॥३॥

अनुक्रमे वरस वोलि जाई रे, अढार अठयासि मांहे रे

सेठ नथमलसा लघुभाई रे, वखतचंद पुत्र सवाई रे सा० ॥४॥

मंदिर उद्धार कराव्यो रे, मंडप चोबारो छायो रे

आरसदल फरस बनाव्यो रे, चैत्य दिपे अतिहिं सवायो रे सा० ॥५॥

वालो वामा राणिई जायो रे, अश्वसेन नृपकुल आयो रे

सामलियो दिपे सवायो रे, हुं तो पुरव पुन्ये पायो रे सा० ॥६॥

प्रभु पुरसादाणि पास रे, आदै नाम करम जास रे

मुज कठिण करम करे नास रे, देवे मुज अविचल वास रे सा० ॥७॥

श्रीशांतिसागर सूरंद रे सागर गच्छमां दिपे इंद्र रे.

पन्यास प्रमोद मूणंदरे तस सीष कहे मुनिचंद्र रे सां(सा) ॥८॥

अधरा शब्दो

जाचक	याचक - भोजक
बेसार्या	प्रतिष्ठा करी
वोलि जाई	वीती गयां
पुरुसादाणि	लोकोना विशेष आदरपात्र

